

duša v Običtavi kakor je kuhinska sol. „V mojem farovžu“ — se bere v časniku marske kmetijske družbe — so glive okoli vrat in iz tal tako neznano zlo rastle, da sem mogel vrata vsako drugo leto, pod pa vsako četrto leto popravljati, tudi oboknice so mi razdevale te škodljivke; vse sem poskušal, kar koli mi je kdo svetoval, pa vse je bilo zastoj, — sol mi je sedaj vse pregnala. S soljó se pa ravna takole: glivavi kraji se močno s soljó vribajo in potem s soljo še potresejo, ktera se kmali raztopí, da so osoljeni kraji več dní mokri; glive se ne prikažejo več na tistem mestu; preseljujejo se sicer dalje, pa tam se ravna ravnó tako ž njimi, dokler se popolnoma ne preženejo. Okoli podbojev naj se sol zmeša z vgašenim apnom in potrese v vse stike in spoke.

(Od reje češpelj (sliv) kaj). Govorili smo v našem listu že nekterokrat od češpelj in jih priporočali. Čujmo, kaj od njih tudi drugod pravijo. Časnik salcburške kmetijske družbe piše v tem sledeče: „Ker češplja ne terja od gospodarja, da bi si dosti za njo prizadeval, čeravno činž za mesto, ki ga ji za njeno rast odloči, obilno poplačuje, porajtajo gospodarji malo na to koristno drevó in vejo le takrat za-nj, kadar je polno sadja. Ni tedaj čuda, da se vidi malo lepo izrašenih češpelj, dosti več pa krevelj, ktere, čeravno še mlade, že kažejo, da jih bo kmali konec. Taka nemarnost je res greh, pa tudi velika škoda, ki si jo gospodar sam sebi dela. Češplja sama sebi prepušena in zapušena od gospodarja ne more toliko roditi, kolikor bi rodila, ako bi se gospodar le včasih na-njo ozertl. Češplja je sicer drevó iz gorkeje Azije, tam je doma, pa sedaj je razširjeno po vseh evropskih deželah. Češplja potrebuje le srednje topel kraj, to je poglobitna reč; — v merzlih krajih ne raste ali pa je sad njeni kisel, kteri v merzlih poletjih še ne dozori ne. Kjer pa so kraji le srednje gorkote, pa rada raste. Naj se le poskusi, če so tudi oče rekli, da tu ali tam ne rastejo. Sto reči, od kterih se je govorilo, da ne morejo biti, so sedaj vendarle. Ker raste srednje dobra hruška ali dobra jablana ali cepljena češnja, tam raste tudi češplja. Zemlja naj je kakoršna koli, da le ni preslaba, ne premokra pa tudi ne presuha, ne čisto ilovčnata, in da nestoji češplja preveč v senci med visokimi in košatimi drugimi drevesi. Gotovo pa je, da v dobri vertni zemlji zrastejo češplje lepše in debelejše, zato je pametno, boljših sort posaditi v taki vert, kjer je zemlja dobra; pa tudi poleg plotov rastejo rade. Le ob prav merzli zimi brez snega zmerznejo.

Starozgodovinske čertice.

O božanstvu Korsá. (Konec.)

Spisal Davoria Terstenjak.

V gori navedeni versti iz slova „o plku Igorovem“ smo vidili, da je Vseslav kot volk cesto predbežal, to je, prišel je do tempeljna Korsovega pred solnčnim izhodom še ponoči.

Volk je znamenje nočne teme, zato v indiskem spisu Nirukti stoji po Kuhnovi ¹⁾ prestavi: „Aus dem Rachen des Wolfes ihr wahrhaftigen Führer habt ihr im Kampf die Morgenröthe befreit und den klagenden Kavis“.

Tudi v nordiskem basnoslovju se peljata volka za solncem in mesecem, in se grozita ju požreti ²⁾.

Sedaj razumemo, zakaj Polaci o prazniku Koleda ³⁾ nosijo mertvega volka od vesí do vesí. Koleda je hči solnca, solnce pa je po zimskih solncostajah uslo temam megel, ktere volk zaznamlja.

Kavis je priime božanstva Savitar. Savitar = Sobotelj — Sobotar pa je priime solnca, toraj Kavis ni druga kakor solnce.

¹⁾ Kuhn v „Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache“, herausgegeben von Dr. Hofer I. 381.

²⁾ J. Grimm „Deutsche Mytholog.“ II. 668.

³⁾ Glej Linde-tov „Slovník“ besedo „Koleda“.

Indiškega Kavisa najdemo v litevskem basnoslovju pod imenom Kavas ¹⁾, sicer že kot božanstvo boja, ker solnčni bog je tudi bog boja; vendar se je izvirno Kavas častil kot solnčno božanstvo, ker se mesec sušec (Martius) velí Kavas in s tem mesecem se začinja litevsko novo leto.

Solnce se tudi velí Bhaga, in ne samo v tako zvanih zagvozdnih napisih (Keil-Inschriften) je bhaga priime Ahuramazda-ta (Ormuzda), božanstva luči, temuč tudi v Rigveda-tu se omenja božanstvo Bhaga, ktero Sâyana s Surya-tom, to je, solncem enači. S tem indiskim Bhaga-tom se ujema slovenski Bog. Koronika je bhâ, „lucere, splendere“ kakor besed dêva, deus, glagolna oblika div „lucere“. Pa kakor je iz div postalo: divus, dives, divitiae, tako iz bhâ, bhaga, bog, in bogatstvo primeri vediško (v Rigvedi XXIV. 5.), „bhaga bhakta, thesauros possidens“.

Sem spada tudi slezkoslovansko božanstvo Bohuta = Bogota v človečji podobi ali s kozlovima rogama in kozlovo brado, v roki pa deržeč rinko v zramenje moči ²⁾.

Narodski in jezični otoki med Slovenci.

2. Čiči.

Ker so „Novice“ že mnogo prinesle od Čičev, in se mi je vse to še nekako pomanjkljivo dozdevalo, sem se postopil za to stran poprašati slavnega zgodovinarja za Primorsko, dr. Kandlerja v Terstu, do kterega sem od nekoga visokega gospoda dobil priporočenje. Prav prijazno mi je učeni mož marsikaj odkril zastran zgodovine naših krajev, od Čičev pa mi je povedal to poglobitno reč.

Čiči niso kaki prišlici poznejega časa, kakor bi kdo utegnil misliti, ko bere, da v 16. stoletju so se mnogoteri ptujci naselili v Istri, pribežijoč pred turško silo, ampak star tukajšen polatinčen narod so oni, kteri se je ob svojem času pomešal s Slovenci. Njih jezik je prav za prav vlaški ali rumunski, to je, latinski pomešan s slovensčino, vendar bolj čist je, to je, več ima prave latinščine kakor jezik Rumunov poleg dolejne Donave, v Banatu, Valahii in Moldavi in v Erdeljski; da bi bili vmes celtiški ostanjki, še ni dokazano. Da je pa njih jezik močno v rodu z rumunskim, izgled letó: dr. Kandler je nalašč naprosil častnika rumunskega rodú, naj bi se po svoje poskusil pogovoriti z nekterimi Čiči, in glej! lahko se je z njimi porazumel. Drugi pot je bilo, da je neki častnik peljal vojaških novincov iz Banata skozi Čičarijo; kmali so se ti Rumuni pobratili s Čiči, in častnik je naglo hitel naprej s svojo trumo, ker se je jel bati, da bi se njegovim novincem po bratovsko ne dala priložnost pobegniti od vojaštva. Govorí pa se vlaški jezik v Žejanah, nekaj v Munah, tudi pri cepiškem jezeru v Sušnjevici, Berdu in Vinodolu, kdaj je bil navaden še v Buzetu in drugod.

Toliko tedaj po ustih tacega moža, kot je dr. Kandler.

Po svoje bi jez pristavil letó: Naj bi se kteri gospodov, ki znajo čiški jezik, postopil ga bolj natanko preiskati po njegovi tvorini in njegovih oblikah, ga primeriti z latinskim, slovenskim in rumunskim. Preiskal naj bi tvorino ali besede čiškega jezika, kakošnega rodú da so, latinskega, slovanskega, ali morebiti celtiškega ali pa staroilirskega, arbanaskemu podobnega. V pojasnjenje tega naj omenim, da navadni rumunski jezik ima štiri dele latinskih korenin, in en del slovenskih, kakor piše dr. Rapp (Vergleichende Grammatik der indoeurop. Sprachen). Latinske in slovenske korenike se kmali spoznajo; na pr. baserike, cerkev, je latinska ali prav za prav gerška basilica; pas dormi, pojdi spat, je ljudskolatinsko passa dormire; domnu roga, Boga moliti, je latinsko, Dominum

¹⁾ Narbutt „Dzilje narod. litevskiego.“ I. 12. 298.

²⁾ Glej Vollmer „Mythol. Lex.“ besedo „Bohuta“ in pa Tafel XXI. Nr. 76.

rogare; mušate fetice, lepa deklica, je morebiti slovensko možata ali možka detica; astez, danes, bi se morebiti primeriti dalo z italijanskim a stesso giorno; pere, kruh, pa se ne enači lahko z latinskim panis. Se vé da v takem priličevanju čiških besed se človek ne smé prenehljati; zlasti pri bolj neznanih besedah bo prav obilniše prevdarjati; morebiti so ravno na celtiški ali arbanasški jezik obračati. Dalje naj bi razumen jezikoslovec preiskal in pretehtal oblike čiškega jezika: ali so latinske ali slovenske ali celó arbanaske; v pojasnjenju tega naj povém, da po dr. Rappu se rumunski jezik v imenih ravna po arbanaschem, ter na koncu prideva člen, v glagolih pa se opoteka med slovanskem in latinskem. Na pr. v besedi pas dormi, hodi spat, se jasno kaže latinska oblika prikratena; domnu, gospoda, je spet prikratena latinska dominum. Za ložje primerjanje bi pomagala ktera dobra slovnica rumunskega jezika, kakoršnih se današnji čas ravno ne pomanjkuje. Se vé, da vse to preiskovanje ne bo delo samo enega dnéva.

Hicinger.

Drobtinice za kratek čas pa tudi za poduk.

Bog daj bebecom pamet! (Dalje.)

Ta-le je res prav smeja vredna. — Neka žena pride ob mleko, da ni imela s čim otročiča dojeti. In ko se lajhar v hišo pritepe, mu žalostna žena svojo nesrečo toži! Lajhar pa ji pravi: „Jez vam vé m za lék, pa ga ne smém razodeti. Ako bi ga razodel, bi človeka, ki vam je zacopral, skončati mogel; tega pa vendar ne smém“. „Kaj“ — pravi ženini mož — „če copernika pri ti priči precej zlod vzame, mi ne bo žal za-nj! Le povejte pomoček, prijatelj! precej vam rad odštejem, kolikor terjate za to“. — „Spod pet rajnšev vam ne morem tega storiti“ — pravi rokomavhar — „in le s tem terdim pristavkom, da me nikomur ne ova-dite“. Mož poskoči in pritišal mu je dnarce v pestéh. „Pojte“ — pravi potepúh — „in prinesite mi železno štango, da na voglu hiše luknjo napravimo; poprej pa jo bomo djali v ogenj, da se dobro razbeli. Vi, mati! pa se malo pomolžite, potem se bo mleko v luknjo zlilo, in luknja z razbeljeno štango zamašila. Coperni človek, bodi mož ali žena, bo potem naglo pri vama. Al Bog vaji obvari, da bi mu dala kak odgovor. Po vama bo, ako zineta le besedo. Če mu pa ne dasta nobenega odgovora, se bo na kose razletel, in mleko bo vaše“. — Rokomavhar, ko vidi, da sta mož in žena iz hiše, jo pobriše, kakor da bi mu za petami gorelo. Mož se je dnarjev znebil, žena pa kakor pred, tudi potem ni imela s čim otroka dojeti. —

V neko bližnjo vas se pritepe tudi neki rokomavhar poleti v nar hujši suši, in obeta ljudém, ker so že od nek-daj zavolj suhotnega in skalnatega kraja za vodo perste lizali, da jim hoče vodnjak (štérno) skopati, da nikdar več ne bodo vode stradali. — „Ali niste osli“ — jim pravi — „ker imate ravno na sredi vasi, 6 čevljev globoko, nar lepši izvirek, da vode stradate in jo tako deleč nosite? Napraviti vam hočem vodnjak, da ga bote veselili“. In res obesel jim je bil žabico na oči. Nad pol leta so mu merho pasli in okoli sto rajnšev zmetali, in vendar ni hotel izvirek na dan. Sosesčani to viditi, da jih potepúh za nos vodi, začnejo hudo mermrati; ko lajhar to sliši, se zbojí, da bi mu gerbe ne naklepali, in natihoma ga je bila neka noč pozobala. Ljudém so se oči prepozno odperle, in namesti da bi svojo neumnost so le rokomavharja preklinjevali. —

Še ena druga mi v glavi brenčí in me ko tern v péti bôde, da si ne vé m kaj, jo našim ljudém za pokušnjo postaviti, da bi se jim oči odperle, kaj so rokomavharji. — V neki vasi sta imela mož in žena deklico, okoli 12 let staro. Ta deklica je že iz zibelike bila polna nabogljivosti, torov in revšine; naposled se je še rak pod nosom loti. Mati nje pa je bila — ne morem drugač reči — prava svinja. Hiša je bila polna gnjusobe, smradú in blata, kakor kak svinsk hlev in ni se čuditi bilo, da so večidel, posebno

pozimi vsi sploh po hiši bolehalí. Želodec se mi še v meni oberne, ako se spomnim, kakošna je baba hodila. Njeni mož, precej vedre glave, se je večkrat čez to pritožil in večkrat rekel, da mu „ni treba gnoja na njive voziti, spom-ladi grém le s svojo babo na-nje, pa jo popleševa dvakrat gori in doli, in toliko gnoja odleti, da je vse pognojeno, in raste za njo, da je kaj“. — Akoravno nesnažni so bili vendar premožni ti ljudjé. Le križ z otrokom, ta jim je grozno prigraval, dek-le ni moglo živeti ne umreti, pomagati pa ji nihče ni vedil. — Ravno tistikrat se neki plajšar po bližnjih vaséh potépa, bahaje se, da vé ozdraviti mnoge bolezni. Mož bolne hčerke to zvedši, pošlje nautegoma posla po tega plajšarja. Ni se dal, se vé da, dvakrat klicati. Pridšemu oče vesel roko podá, pa mu pravi: „že dolgo ajamo tega otroka, al ni ga človeka, da bi pomagal. Od vas pa slišim, da ste posebno srečni pri boleznih. Ozdravite mi tega otroka in obljubim vam možnjo ostro podkovati“. V roke si sežeta in rokomavhar prične svojo srečo. — Ali kako, Bogú se usmili! Berite in jokajte z menoj! Napravi si štupo iz peklenskega kamna in mazilo iz hudičevega olja. S tem je potresal in mazal rane ubožne sirotice. Deklica prevpije in joka dan in noč v strašnih bolečinah, da ni bilo slišati gromečega Boga! Hodil je ta pačúh več tednov ozdravljat tega otroka, in kadar je v hišo stopil, je dekleta skorej od straha bož-jast zlomila. To je tako dolgo terpelo, da deklica onemore, in pod roko plajšarja dušo Tistemu izroči, ki si je za dan razodenja zapisal na dlan svoje pravice, ljudomorcem dati večno plačilo. — Kaj pa je djali rokomavhar, kaj se vam zdí, ko mu je deklica pod rokami umerla, in se staršem jele oči odperati? — „To bi mogli že popred vediti, da tudi jez vam ne bom čudežev delal. Sem storil, kar mi je bilo mogoče, več pa človek storiti ne more in tudi ni njegova dolžnost“. Po palici seže, ki je v kotu hiše slonela, se ogoljufanim staršem namuza in šel je rakom žvižgat! — Te prigodbe sem jez sam živa priča. (Konec sledí.)

Slovanski popotnik.

* Nemško-slovenskega slovnika je natisnjenih že 50 pôl, ki segajo blizo do konca pismenke H (Hüt-tengezh).

* Od nemško-horvaškega slovnika Šulekovega je nedavno prišel na svetlo 6. zvezek (60 pôl) do besede „Naturgewalt“.

* Društvo sv. Mohora šteje sedaj 1081 družtvenikov, kateri letos razun „Drobtinic“ dobijo še dvé knigi: ena obsega zbirko lepih zgodovinskih povestic, druga se zove „Elizabeta ali pregnanci v Sibirii“.

* Gosp. Navratil je poklonil en iztis svojega delca o glagolih („Beitrag zum Studium des slav. Zeitwortes“) prezvišenemu knezu in škofu ljubljanskemu, ki so se mu za ta poklon v lastnoročnem pismu prijazno zahvaliti blagovolili rekši: „da jih je delo to močno razveselilo, kakor se radujejo vselej, ako slišijo ali vidijo, da se kdo Krajncev pridno véde na znanstvenem polji“.

* Od nevtrudljiviga gosp. Šuleka je že tudi na svetlem „Prirodopis za nižje realke“, ki ga je iz nemškega po F. X. M. Zippe-u, kakor „Neven“ terdi, kaj iz-verstno prestavil v horvaški jezik in si s tem delom sopet lepe zasluge pridobil ne samo za šolsko mladino, kateri je napravil verlo koristno knigo, temuč tudi za knižtvo horvaško v obče, katero je obogatil z novim delom. Popisane so v tem učevniku (Lehrbuch) vse tri carstva natore: živalstvo, rastlinstvo in rudstvo, in sicer tako, da ni premalo pa tudi ne preveč rečenega od nobenega carstva, ampak ravno toliko, kolikor je za šolsko mladino v nižjih realkah in gimnazijah potrebno, pa koristno tudi za vsakega preprostega človeka, kateri želí od stvarí na svetu kaj več vediti. Prišle so na Dunaji pa tudi podobne na svetlo, ktere kažejo večí del v teh bukvah popisanih stvarí. — Tudi nam so take koristne bukve živa potreba. Delo bi bilo